

КАКО ДЕМОНИ, ПРЕДЛАЖУЋИ ОНО ШТО ЈЕ НАИЗГЛЕД ДОБРО, МОГУ ДА НАС УЛОВЕ У СВОЈЕ МРЕЖЕ

Иако и најпрекраснија дела могу да не донесу души никакву корист па, чак, и да јој нашкоде, ипак треба рећи да се без спољашњих дела, без принуђавања себе на душекорисне подвиге и напоре никако не може у хришћанском животу, јер унутрашњи живот је без ових дела немогућ. Потребно је пронаћи ону свету и тајанствену везу између спољашњег и унутрашњег делања, тако да се они узајамно допуњавају, а ово се такође стиче искуством, кроз молитву, и даје се ономе ко то искрено тражи и моли од благодати Божије. Да би наша дела достигала главни циљ, односно исправљала и лечила нашег унутрашњег човека, и да не би била бесмислено ударање по ветру (1. Кор. 9, 26), треба пажљиво да пратимо сваки покрет срца, да се увек трудимо да приметимо каква мисао и какво осећање су никли у души и навели нас на овај или онај поступак, реч или жељу, и тек на основу тога да судимо о томе шта је за нас духовно корисно, а шта штетно. Ако тако будемо пазили на себе, открићемо да није свако понашање које је, споља гледано, похвално заиста и добро, и да понекад неугледан и једноставан живот без икакве привлачности може у ствари да буде веома духовно користан. Под наизглед корисним делима и добрим намерама често се крије оно што је веома опасно и штетно. Цар Соломон у причама говори: "Неки се пут чини човеку прав, а крај му је пут ка смрти" (Прич. Сол. 16, 25), и цар Давид у псалмима: "На путу којим ходим сакрише ми замку" (Пс. 142, 3), т.ј. "на путу којим сам ишао они су ми тајно поставили замке". "Они" су зли дуси који најчешће покушавају да нас улове предлажући нам нешто наизглед корисно, узвишено и херојско. И Хришћани много чешће падају обманути лажним врлинама него будући саблажњени очигледним гресима; осим тога, много је теже извући се из ове обмане него се подићи из очигледног пада у неки грех, јер овде штета није увек очигледна. Колико много примера те врсте, најразноврснијих препредених лукавстава и злодела ђаволских срећемо у поукама Светих Отаца и Житијима Светих. Колико често, готово сваког дана и сата, такви лукави савети и нашаптавања ђаволска покушавају да одвуку на страну сваког Хришћанина, да га заведу на лажни пут. Демони лако ступају у разговор са нашим умом и притом се скривају, а своје савете протурају као нашу сопствену мисао. Због тога смо ми често изложени опасности да прихватимо неку јарку или суптилну мисао и порив душе, ватрена осећања као нешто истинито, као неко спасоносно и благодатно озарење. Зли дуси се обично труде да нас преваре лукавим помислима и лажним осећањима, а подвижнике, монахе и оне мирјане који узимају на себе нарочите подвиге, као и оне који, немајући подвига, ипак имају високо мишљење о себи, демони често варају лажним привиђењима и откривењима, јављајући им се или у облику светлих Анђела или у облику људи. Међутим, све су то смицалице исте врсте, које као свој тајни пролаз у човекову душу имају његову прикривену и дубоку увереност у своју праведност и осећање сопственог достојанства. Ради нарочитог опреза и трезвености према разноврсним "светлим" и јарким појавама у нама и изван нас, навешћемо овде неке веома поучне повести из дела Светих Отаца које откривају разноврсност, лукавост и поквареност демонских обмана. Св. Игнатије (Брјанчанинов) говори да "демони не покушавају увек да увуку човека у општење са собом и да њиме завладају очигледно грешним помислима, они најпре предлажу радње које у себи наизглед немају ништа сумњиво, често су наизглед добре, а тек потом, кад већ задобију утицај и власт над човеком, гурају га у безакоња која су тако последица првобитног следовања предлозима демона. Ово показује како је тесан и пун патњи мислени пут и са каквом трезвеношћу њиме треба ићи" (11, с. 472, стр. 117). Неки старац је испричао следећу причу: неки младић је, измоливши од оца допуштење, ступио у манастир у којем је почео много да се подвизава, и да, чак, задивљује настојатеља својим строгим животом. Затим је убрзо почео да моли да га пусте у пустињу ради отшелничког живота. Добивши на крају дозволу, упутио се у пустињу и настанио се на једном месту на које му је Господ указао на диван начин. Тамо се населио и почео да се подвизава, и тако је као пустињак проживео шест година, не видећи никога. Једном приликом дошао је код њега ђаво у виду старца; лице му је било страшно. Брат се, видевши га, уплаши и паде ничице на земљу и поче да се моли, а потом устаде. Ђаво рече: "Помолимо се, брате, још." Они се помолише и када завршише молитву ђаво га упита: "Колико времена живиш овде?" Он одговори: "Шест година." Ђаво рече: "Ти си ми сусед! А ја сам тек пре четири дана сазнао да живиш овде. Моја келија је недалеко одавде, једанаест година нисам излазио из ње и изашао сам тек данас кад сам сазнао да ти живиш у суседству. Кад сам то сазнао помислих у себи: идем код тог Божијег човека да попричам са њим о ономе што је корисно за наше душе. Рећи ћу му и то да нам наш отшелнички живот не доноси никакву корист јер се не причешћујемо светим Телом и Крвљу Христовом, да се бојим да не постанемо туђи Христу ако се удаљимо од ове Свете Тајне. Нека знаш, брате, да је на три миље одавде манастир у којем има свештеник. Хајде да одемо тамо у недељу да се причестимо Телом и Крвљу Христовом и да се вратимо у наше келије." Брату се овај савет свидео. Кад је наступила недеља ђаво је опет дошао и они се заједно упутише у онај манастир, уђоше у цркву и стадоше на молитву. По завршетку молитве брат не нађе онога ко га је довео, поче да га тражи, питао је

браћу где је онај ава који је ушао са њим у цркву. Они му одговорише: нисмо видели никога, видели смо само тебе. Тада је брат схватио да је то био демон и сам о себи им рече: "Видите са каквим ме је лукавством ђаво извукао из келије! Међутим, не мари, дошао сам овде ради добре ствари, причестићу се Телом и Крвљу Христовом и вратићу се у своју келију." Брат се причестио, а затим је био принуђен да подели трпезу са манастирском братијом и на крају се вратио у своју келију. И ево, пролази време, и опет му долази ђаво, сада већ као младић—мирјанин, поче да га загледа од главе до пете и говори: "Вала, он је!" Затим поново поче да га загледа. Брат га упита: "Зашто ме тако гледаш?" Он одговори: "Мислим да ме не препознајеш. Уосталом, како би ме и препознао после толико дуго времена! Ја сам сусед твог оца, син тог и тог. Стварно! Зар се твој отац не зове тако? И зар није такво било име твоје мајке? Твоја сестра се тако и тако звала, ти си се раније тако и тако звао. Мајка и сестра су ти умрле пре више од три године, а отац само што је умро данас и учинио те је својим наследником, говорећи: Ко ме остави своју имовину ако не свом сину, светом човеку који је оставио свет и води пустињски живот, Бога ради. Њему ћу оставити све своје благо. Затим нас је замолио да нађемо његовог сина и да га обавестимо да дође и прими имање и да га разда сиромашнима за њихове душе. Многи су те тражили и нису те нашли, а ја сам, дошавши овде својим послоником, сазнао за тебе. Не оклевај! Иди, продај све и испуни вољу свог оца. Брат му одговори: "Не бих смео да се враћам у свет." Ђаво му рече: "Ако не одеш имовина ће пропасти, а ти ћеш дати одговор пред Богом. Шта ти лоше говорим ако ти кажем: Иди и подели имање сиромашнима, као добар управитељ, да блуднице и развратни људи не би разграбили оно што је остављено сиромашнима?.." И обманувши брата таквим речима, ђаво га је вратио у свет, испратио га је до града и тамо оставио. Монах је мислио да ће ући у дом свог већ мртвог оца, а гле! Сам отац му излази у сусрет. Видевши га отац га није препознао и строго га упитао: "Ко си ти?" Монах се збунио и није могао ништа да одговори. Отац је почео да га испитује, а онда му збуњени монах одговори: "Ја сам твој син." Отац га на то упита: "Зашто си се вратио овамо?" Монаха је било срамота да објасни прави разлог свог доласка него рече: "Љубав према теби ме је натерала да се вратим, зато што сам веома туговао за тобом." Он остаде у очевој кући, и после неког времена паде у блуд и отац га је тешко казнио. Несрећник! Није се обратио покајању, већ је остао у свету (11, с. 453435, стр. 9). Коментаришући ову повест, Св. Игнатије указује на то да је главни разлог монаховог пада било превремено и самовољно ступање у пустињски живот, за који он није био сазрео. Такође примећује да ђаво на отшелнике често делује јавно, а на оне који живе у општежитију обично помислима, али је ово дејство у суштини једно те исто. Да би погубио човека ђаво често користи најдоличније изговоре, представља обилно добро и корист, а гура човека у тешке грехове и погибелъ. Колико је непријатељ лукав и опрезан! Излазак отшелника први пут као да није имао ништа лоше у себи, чак се завршио наизглед обилатом коришћу. Међутим, штета је била у томе што је души била одузета спасоносна опрезност, показана јој је безопасност његових излазака из пустиње. Тако ђаво често, изводећи своју жртву на погибелъни пут, може дуго да је припрема, скривајући од ње било какву штету и представљајући јој многе тобожње предности овог пута, док напослетку не уграби прилику да непоправљиво нашкоди Хришћанину који је изгубио духовну опрезност. Св. Игнатије подсећа на искушење које је задесило преподобног Петра Атонског. И овог оца је лукаво искушавао зли демон који се пред њим појавио као његов рођак и красноречиво га наговарао да остави тиховање и иде у родну земљу и да тамо спасава сународнике од погибелъи. Свети Петар је ово ласкање одбацио и постидео ђавола. Св. Игнатије говори: "Свети су могли да се одбране од ђаволских напада само по милости Божијој, уз помоћ благодати Божије, која у Светима живи и просвећује их: али како издржати те нападе демонске при слепој умишљености, при потпуној оскудици ума, при охолости која увек себи ласка и обмањује себе? Како издржати те нападе ако се унутрашњи човек налази у духовном мраку, у заробљеништву и ропству ђаволу? Неће бити излишно да приметимо да је "истина" телесног мудровања коју проповедају зли духови истоветна "истини" коју проповеда Богу непријатељски свет и која је супротна истини јеванђељској (11, стр. 458). Он наводи и други случај демонског искушења: демони су се, узимајући облик анђела, јављали једном брату, будили га, показивали светлост и звали га на Божанствену службу. Међутим, он је, измоливши савет од старца, постидео демоне и није их послушао премда су они предлагали наизглед добру ствар. Онда демони почеше да клевету старца који је брату открио њихове сплетке. Говорили су брату: "Твој старац је лицемер, имао је новац, а није дао на зајам једном брату рекавши да нема." Брат је ово изјутра раније испричао старцу. Старац рече: "Да, истина је да сам имао новац, а брату који ме је молио да му позајим нисам дао, знајући да ћу нашкодити његовој души ако му дам. Сматрао сам да је боље да нарушим једну заповест да не бих нарушио десет. Од тога је могла да настане велика пометња чији би разлог био овај новац. А ти не слушај демоне који хоће да те обману." "Никако се не смемо бавити добрим делима која предлажу демони," коментарише ову причу Св. Игнатије, ма како ове врлине биле узвишене и блиставе. Све што демони предлажу морамо да одбацимо, без изузетка. Повиновање демонским предлозима потчињава човека демонима, лишава човека духовне слободе, чини га њиховим оруђем. Велика је несрећа постати роб демона и њихово

оруђе! Несрећна која захвата свет, а коју свет не схвата." (11, стр. 466467, ст. 110). Занимљиве и веома поучне случајеве описује један Светогорац монах који је живео на Атону у деветнаестом веку и посећивао многа знаменита места на Светој Гори и описао своје утиске у писмима својим пријатељима у Русији. Аутор писама упутио се са једним монахом—светогорцем у келију тог монаха и када су пролазили поред огромне стене која се уздизала над провалијом, овај му је испричао следећу причу у вези са тим местом. До последњег турског рата овде се спасавао Грк који је био из познате породице, али је, одрекавши се свих својих права на славу и почаст света, изабрао пустињски живот. Мора се претпоставити да је био нарочито јак у подвизима, јер иначе не би изазвао демона. Када су сви покушаји у мисленој борби против пустињака остали узалудни, демон је код њега нашао слабу тачку и пустињаково сопствено срце и разум је употребио као оруђа за његов необични пад. Демон је пустињаку завртео памет мислима о наводној висини, разноврсности, строгости и мноштву његових подвига и, на тај начин, постепено довео несрећника у такву прелест да је он почео да прижељкује тајанствена привиђења и очигледне пројаве из духовног света. Када су се на тај начин у њему дубоко укоренили гордост и надменост, демон је почео одлучно да делује! Почео је да се јавља пустињаку у виду анђела и да беседи са њим. Несрећник је до те мере веровао анђеоским речима и својим сопственим помислима да је почео да прижељкује да служи Цркви у архијерејском звању, којег је он, по речима анђела, одавно био достојан и за које је од Самог Господа предодређен. Значај његових родитеља у свету је превише заокупљао његову машту и слава њиховог имена је голицала мисао занесеног подвижника. Недостајао је само случај који би из пустиње могао да га изазове у свет... Али, демону то није представљало велики проблем. Једном када је пустињак био веома заузет размишљањем о својој тобожњој вишњој предодређености и дубоко се замислио, смишљајући начине за достизање свог циља, одједном је неко звецнуо алком на трему. Пустињак је уздрхтао, прекрстио се, и шапћући молитву, пришао вратима. "Ко је?" упита он. "Ти и ти," одазваше се иза врата, "ми смо из твога завичаја, доносимо ти поздрав од твојих и још понешто. Дошли смо ти са важном поруком, дозволи да уђемо код тебе и да поразговарамо са тобом, свети оче." Пустињак отвори врата и два непозната човека га са поштовањем поздравише. "Добро дошли," скромно рече пустињак, отварајући врата. Непознати уђоше. Домаћин посади госте на диван од асуре и сам седе преко пута њих. На крају их пустињак упита за циљ њихове посете и непознати почеше да говоре: "Ево шта ти морамо рећи, свети оче: ти знаш како ми страдамо под влашћу Порте, како смо угњетени, ми и наше породице, наша вера и сама наша Црква... Ти, наравно, то и сам знаш..." "Да, тако је," саосећајно рече пустињак, "шта то треба да значи?" "Ти сигурно знаш и то," настави непознати, "да се рат Турака са Русијом завршио миром, који је за нас веома повољан, сада имамо могућност и слободу да живимо хришћански... Али, ево у чему је несрећа, нема код нас, у твоје завичају, епископа. А може ли бити Црква без епископа, имамо ли ми снаге сами собом да управљамо? Ко ће нас одбранити од турске пљачке? Међутим, знамо твоје рођаке, знамо и твој живот и зато смо те, опрости нам што смо то учинили без твог пристанка, измолили за свог епископа. Ево ти за то и турског фермана, а уз њега је и повеља патријархова." Непознати тада извадише папире и предадоше их пустињаку. "Молим вас!", успротивио се пустињак смирено погнувши главу, а у ствари спреман да скаче од радости. "Зар ја да примим жезал пастирког управљања кад немам снаге ни сам собом да владам? Зар ја да преузем на себе бреме апостолског служења кад осећам своју сопствену немоћ и мноштво грехова? Не, децо, одричем се онога што премашује моје снаге! Осим тога, пустиња је за мене рај, дао сам завет пред Богом да ћу умрети овде..." "Мисли о себи како хоћеш, свети оче," одговарали су непознати, "а глас народа је глас Божији, воља власти је воља Божија! Ти знаш да је општа корист пре наше појединачне. А на што ферман? Не, оче, не одричи се!... Црква те зове. Ако те ништа не дира, ни јади народа, ни наше породичне несреће, зар за тебе ни нужда Цркве ништа не значи?" "Кад је тако," одговори пустињак на крају, тек после неког размишљања, "пристајем." "Дакле, оче, пожуре!" приметише гости. "Што пре кренемо, тим боље, недалеко одавде на путу нас чекају муле и пратиоци." Док се пустињак спремао и нешто стављао у своју врећу, непознати нису престали да га пожурују. На крају почеше да се пењу том стазом ка самом врху стене: тешка туга и нејасан предосећај притискали су груди подвижника, био је жалостан због расанка са својом пустињом. Кад су се попели тамо на сам врх, несрећник није хтео да оде, а да још једном не погледа на лепоте своје сурове пустиње. Све троје су стајали на стени, а испод њихових ногу је лежала провалија... Пустињак је био тако неопрезан да је у разговору са непознатима, дошао са њима на најстримији део стене. И ту га снажан ударац у леђа збаци у бездан, а са стене се сатански кикот разлеже над пустињом. Несрећник међутим, није одмах умро. Бог му је дао време за покајање и послао му је монаха из суседне испосничке келије. Несрећник који је пао био је потпуно изломљен, лобања му је била разбијена, крв је у потоцима текла из рана, али је, ипак, имао довољно времена и снаге да исприча детаље из свог живота и искушења, и молио је монахе који су га познавали да га помињу и да се моле за њега. На рукама монаха који је плакао испустио је душу. После овог свог ужасног искушења није живео више од три сата. Светогорац који је чуо за овај страшни случај, стојећи на литици са које је онај несрећник пао,

чудио се како несрећни монах није одмах погинуо, павши са такве висине. "Сигурно је имао неке врлине због којих га Господ није оставио да умре без покајања," закључује аутор писама ову повест (8, део 2, писмо 11). Из писама овог Светогорца, опет, очигледно је да се демони не боје увек наших молитава, него понекад могу чак и да подстичу наше неправилне молитвене напоре. "Демон није толико моћан колико је лукав и домишљат у искушењима," говори Светогорац и наводи овакву причу. Код њих у манастиру је живео неки руски монах, који је имао искрену склоност ка молитви, али није разумео величину и важност послушања, и почео је да избегава заједничка манастирска послушања и да се удаљава у шуму ради молитве. Помисао му је све чешће и чешће понављала да је молитва својство анђеоског духа и храна за душу, а да је рад потреба свакодневног живота, светска и сујетна, тако се он све више приближавао самовољи, док коначно нису почеле у њему да се рађају мисли о узвишености његовог подвига и живота. На крају је почео да му се јавља светли анђеоски и да благосиља његов молитвени подвиг. Најубедљивијим аргументима је хвалио његову молитву и понижавао братско послушање. Не зна се чиме би се ово завршило да на монаховљево понашање није обратио пажњу један Грк—подвижник. Он је подробно испитао руског монаха и уплашио се за њега, чувши за његова привиђења. Онда му је дао строгу поуку и рекао овакве речи: "Упропастиће те демон, излудеће те због твојих самовољних молитвених подвига, молитва ти је на грех и омогућава демону слободан приступ ка теби. Теби се јавља сатана, а не анђеоски. Испитај то ако хоћеш: не одлази у шуму, ради са браћом, келејни канон читај у својој келији, а кад се овај "анђеоски" појави пред тобом немој обраћати никакву пажњу на њега и строго се држи своје молитве..." Још је много тога у истом овом духу рекао подвижник руском монаху, да се овај озбиљно уплашио и послушао га. Тако је и урадио. Пошто је радио са браћом отишао је у своју келију да се моли. И стварно, "анђеоски" се опет појављује, али старац на њега уопште не обраћа пажњу, чак га ни не гледа. И "светли анђеоски" се разбеснео, уместо предивног младића светлог као муња одједном се појави одвратни Етиопљанин са очима које су сијале као огањ, и поче да скаче испред брата који се молио. Узалуд се овај крстио и чешће клањао, надајући се да ће одагнати демона. Но, овај није одлазио и није му допуштао да прочита канон. На крају, монах је из све снаге разбешњен распалио злог духа бројаницама, а овај га је својом шапом ударио по уху и нестао као дим. Од тада је несрећни брат оглувео и до дан—данас ништа не чује, приповеда Светогорац. Одмах после ове приче, аутор писама примећује и то да су искушења монаха у пустињи још опаснија и због тога је на Светој Гори прихваћено правило да свако ко одлази у пустињу на тиховање одлучно одбацује било каква привиђења и, са смиреном свешћу о својој ништавности и греховности, одбија виђења из духовног света, ма какве оне биле. Даље наводи следеће случајеве. Пустињак узвишеног живота и ретких подвига једне ноћи се тихо молио у својој келији. Одједном се пред њим разлила заслепљујућа светлост и младић анђеоске лепоте се појавио пред њим. Пошто је прихватио правило да се клони чулних виђења ма каква она била, пустињак је мирно остао на свом месту и, молећи се, није обраћао пажњу на привиђење. Међутим, младић није нестајао. Ово је зачудило пустињака тим пре што се овај који се појавио није плашио ни крста ни молитве. "Ко си ти?" строго га на крају упита пустињак. "Твој анђеоски—чувар," кротко одговори придошлица. "Зашто си дошао?" упита пустињак. "Наређено ми је од Господа Бога," рече овај, "да те посетим у свом садашњем облику и дошао сам код тебе." "Мени то није потребно," примети пустињак, устаде и поче да се моли. Анђеоски није нестао, и изгледало је као да се моли са старцем који се молио. Пустињак није схватао каква је ово чудна појава. "Чиме ћеш му уверити," упита пустињак придошлицу у некој недоумици, "да си ти стварно Божији анђеоски?" "Чиме год хоћеш," одговори овај. "Ти знаш," настави анђеоски, "да се демони боје силе крста и крсног знамења, а ја се не бојим. Клањам се Богу, клањам се, као што видиш, и крсту..." Ту се анђеоски прекрсти и у дирљивом страхопоштовању паде пред сликом крста Христовог. Пустињак се поколеба. "Шта још тражиш од мене?" упита га анђеоски, подигавши се од земље. "Видиш да не само да се не бојим крста него му се и клањам: значи, ја сам твој анђеоски—чувар." "Можда," спокојно рече пустињак, "али ми ипак ниси потребан у свом чулном облику, наши анђели—чувари су невидљиви!". "Дакле, још увек ми не верујеш?" анђеоски поново упита пустињака. "Никада нећу ни поверовати," одлучно одговори старац. "Иди од мене са Богом, ма ко да си, макар и сам арханђеоски, ниси ми потребан у свом видљивом облику. Одвлачиш ме од молитве, а већ само то доказује да ниси анђеоски." "Узалуд," успротивио се овај, "нећу отићи од тебе зато што ми је наређено да останем уз тебе." "Како хоћеш," хладнокрвно рече монах, "без питања и савета духовника нећу да знам за тебе, иди од мене! Ниси ми потребан у овом облику," и монах стаде на молитву док је анђеоски постао невидљив, обећавајући да ће се следеће ноћи поново појавити на исти начин. Када је свануло монах оде код свог духовника и исприча му за привиђење. Духовник се замислио: клањати се крсту, крстити се и не бојати се молитве — то није својство демона. Међутим, духовник је забранио пустињаку и да говори и да се бави привиђењем ако се оно понови, већ само да се моли и да на обраћа пажњу на то јављење из духовног света. Пустињак је тако и поступио. Међутим, ради разрешења својих недоумица у погледу монаховог привиђења духовник се обратио једном од старца који је овде на Светој Гори познат по искуству у созерцатељском животу, дару расуђивања и строгом разликовању

демонских предлога и замолио га је за савет: "Шта да ради монах приликом сличних појава?" "Ништа," одговори овај, "да не зна ни за шта друго осим за себе и за Бога." "Шта ти мислиш о клањању крсту младића који се јавио: да ли је он стварно анђеоло?" упита духовник старца. "Можда јесте," одговори овај, "али је највероватније демон..." "А то што се младић не боји крста, ни целивања крста?" примети духовник. "Шта кажеш на то?" "Исто што и за само привиђење," одговори старац. После неког размишљања настави: "Ти наравно, знаш и слажеш се са тим да је, што је наш пут ка Богу на већој висини, тиме је и опаснија и суптилнија наша борба против сатане. Да би показао у нама Своју силу и уједно разобличио немоћ сатане, Бог сатани понекад допушта да дејствује и да се бори против нас, као што само он лукави хоће и може. Због тога што Бог то допушта и сам крст за злог духа може да не буде страхан, да не буде страшно ни све оно што је у другим случајевима за њега грозно и убиствено, као Божији гнев. "Шта преостаје пустињаку да ради уколико се привиђење понови?" упита духовник старца. "Можда му се стварно јавља анђеоло." "Макар да онај ко се појави узме облик и Самог Христа," рече старац, "не треба обраћати пажњу. По Вазнесењу Господњем за нас је кориснија вера у Њега него било какво привиђење. Овде се тражи само једно: да не обраћамо пажњу на јављење него да се бавимо својим послон, то јест молитвом. Нека се јавља и анђеоло — то није наша ствар? Ми имамо посла и молитвене односе са Богом, са нашим Владиком и Господом; а анђеоло није више него Његов роб и слуга... Просуди сам: да ли је добро прекинути разговор са Господом и бавити се Његовим слугом? Ако се твом монаху стварно јавља анђеоло Божији нека га не прима! Анђеоло се никада неће увредити нашом непажњом према њему за време молитве зато што он зна Божанствену важност наших молитвених односа са Богом и не само да нас никада неће одвлачити од њих, него, напротив, још треба да нас подстиче да их стално извршавамо. А ако анђеоло буде огорчен нашим необраћањем пажњом на њега и ако нас буде ометао у молитвеним разговорима са Богом — такав анђеоло макар и када би сав био у крстовима, а не само целивао крст, не примај га; он је непријатељ! Дакле, мој савет је исти: не само да се не примају него се, чак, не смеју ни желети чулна јављања из духовног света, зато што нам она нису ни потребна ни корисна, а опасности има небројено много. А из наше мислене борбе добро знамо какав је сатана у бестидности развратних помисли које нам нашаптава, и јасно знамо како су светли, чисти и непорочни анђели у јављању мирних и спокојних мисли у нашем срцу, док нас сатана, напротив, опседа свим могућим прљавштинама гордых, себичних и блудних маштарија, помамом гнева. Шта још да се каже? Због чега је потребно чулно јављење анђела или сатане када их добро знамо и без тога?" "Да бих те уверио у исправност мојих речи", настави старац, "односно у то да не треба прихватати привиђења зато што су она опасна, слушај шта ћу ти рећи о једном мом суседу — пустињаку. Њему се ноћу, само што би стао на молитву, чинило да се крст који је висио у предњем углу келије одједном обасјава заслепљујућом светлосћу, блиставијом од сунца. Ово сијање крста је тако деловало на срце молитвеника да је он био ван себе од радости. Када ми је сусед ово поверио, ја сам одмах ово јављење приписао демонском лукавству, међутим, пожелео сам да ово привиђење проверим искуством. Ради тога сам се баш и упутио на једну ноћ код суседа. "Чуј, брате," рекох домаћину, "мислим да ће мени због мог недостојанства бити невидљива светлост која долази од твог крста, због тога, кад по обичају приметиш ово чудо реци ми." Домаћин рече: "Добро." И ми ћутке почесмо да се молимо у дубокој тами пустињске вечери. Није прошло ни сат времена кад мој домаћин ликујућим гласом узвикну: "Оче! Светлост долази од крста, не могу чак ни да гледам у њега... Радост мог срца је неописива... Ја сам ван себе од усхићености овим привиђењем, од топлоте Божанствене светлости!" "Прекрсти се!", прошаптао сам му. "Не могу, оче," завапи он "од радости сам толико онемоћао да не могу ни руке да подигнем!" "Несрећнице," горко рекох и бацивши се према њему прекрстих га "до чега си довео себе својом несмотреношћу и гордошћу! Има ли још светлости или је више нема?" упитах затим суседа. "Ничега нема," одговори овај, "сада је мрачно као раније." Видиш шта се са нама дешава, напомену старац духовнику..." "Када ми је духовник испричао о своме разговору са старцем", говори аутор писама, "сетио сам се светог Никите Кијевског затворника (прославља се 31. јануара). И овог отшелника су искусни подвижници упозоравали на сатанско искушење у које је упао. Никити се јавио тобоже анђеоло, и Никита је од њега затражио да се прекрсти, помоли и поклони пред иконом у келији. Тобожњи анђеоло је тако учинио. Да није то урадио, затворник би одмах испод светлог привиђења препознао дејство анђела таме. Значи, има таквих искушења где Бог допушта сатани да делује тако да га привремено ни молитва ни крст не плаше и не узнемиравају. Наравно, ово су већ недокучиви путеви Божији. Из овога се може закључити само једно: да све оно што Господ чини са нама, без обзира на оно што допушта сатани, јесте ради тога да бисмо ми, пролазећи кроз разне степене искушења, у свом искуству проживели истинитост Његових речи: "Јер се сила Моја у немоћи показује савршена" (2. Кор. 12, 9). (8, д.2, писмо 3). Старцу Илариону Грузину десило се следеће (овај отац се подвизавао на Светој Гори у деветнаестом веку), када је живео у потпуном затворништву на кули, никога није примао и никуда није излазио, демони су водили против њега најљућу борбу. Једном приликом су неки ходочасници пробали да се увуку кроз прозор да добију од њега благослов, али се старац и од њих сакрио. Демони су, пак, ово што

се десило искористили за своје циљеве и извршили свој напад. Једном су се, јавивши се као ходочасници, увукли кроз прозор и почели да говоре старцу да су били принуђени да прибегну овоме зато што он никога не пушта, а они веома желе да виде свог земљака. Ради њега су, наводно, допутовали из далеке земље да би се саветовали са њим о разним стварима. Мислећи да су они стварно ходочасници, он је ступио са њима у разговор, а то је све што је демонима и било потребно. Они заподеше дугу беседу о несрећи свога народа и Цркве, а на крају јако извргнуше руглу старца и тако га претукоше да је он два месеца лежао без гласа (15, стр. 56). Оваквим јаким искушењима, која често имају дуготрајне тешке последице, подвргавају се не само монаси и отшелници који воде усамљени живот, него и Хришћани у свету када неразумно узимају на себе велике подвиге. Овим својим напорима они раздражују демоне, али због тога што су њихови подвизи неправилни они не доносе оно главно, т.ј. смирујући тело не смирују душу него чине да у њој неприметно завлада гордост и умишљеност. Такве ревнитеље, који ревнују не по разуму, благодат Божија не чува него им допушта да ради уразумљивања буду преварени и исмејани од злих духова да би их кроз ово смирила. Св. владика Игњатије описује овакав случај из свог доба: долазио је у Александро—Невску лавру код оца Јоаникија ради духовних поука неки војник (а у то време се и сам Св. Игњатије обраћао овом наставнику ради духовних савета). Он се звао Павле, био је новообраћени расколник, а претходно је био чак и некакав наставник код расколника, јер је био писмен човек. Павлово лице је сијало од радости. Међутим, он се, из ватрене усрдности која се у њему разгорела, предао неумереном и спрам свог тела неодговарајућем подвигу, немајући притом довољно знања о душевном подвигу. Једне ноћи Павле је стајао на молитви. Одједном се око икона појавила светлост у облику сунца и, усред светлости, голуб који је блештао од белине. Од голуба се зачуо глас: "Прими ме, ја сам Свети Дух и дошао сам да начиним у теби своју обитељ." Павле је радосно пристао. Голуб је ушао у њега кроз уста, и Павле измучен постом и бдењем одједном у себи осети изузетно јаку блудну страст: он остави молитву и отрча у јавну кућу. Његова страст је постала незасита. Све јавне куће и све блуднице које су му биле доступне, постале су његов стални брлог. На крају се освестио. Своју обману демонским привиђењем и оскрнављеност последицама прелести је изложио у писму јеросхимонаху Леониду. Сам Св. Игњатије је имао прилике да прочита ово писмо. "Мора се напоменути," говори Св. Игњатије, "да пали дух, желећи да завлада Христовим подвижником, не делује заповеднички него тражи начин да човека наведе да пристане на предложену прелест и, после добијања пристанка, завладава оним ко је дао пристанак... а Свети Дух, са неограниченом влашћу, као Бог, долази онда када човек, који се смирио и унизио себе, уопште не очекује Његов долазак. Дух Свети одједном мења ум човеков, мења срце човеково. Својим дејством, Он обуима сву вољу и све способности човека који не може чак ни да размишља о дејству које се у њему дешава (9, т. 5, стр. 4950). А ево случаја који се догодио сасвим недавно, њега је испричао један калуђер. Ова трагична прича се десила његовом рођеном брату, са којим је он не тако давно постао верник, почели су да иду у храм, да заједно иду на ходочашћа по светим местима, да бораве у манастирима. Браћа су почела да читају Свете Оце и да творе Исусову молитву. Међутим, очигледно је да је брат овога калуђера у овим вежбама скренуо са правог пута и пао у гордост, због чега се десило следеће: једном када је био сам у кући и бавио се молитвом пред њим се појавио одвратни демон и почео да га омета у молитви, брат се није уплашио него је храбро ступио са њим у разговор. Почео је да наговара демона да се покаје и почео да му говори о неизрецивој милости Божијој и о томе да, чак, и њега (демона) Бог може да помилује, ако се он (дemon) покаје. И још нешто је саветовао демону у истом том духу. Демон је, тобоже, пажљиво слушао, затим се озбиљно замислио, и на крају, почео да се прави да се каје, почео је да се моли, да уздише, клањао се пред иконом и уопште, читавим својим изгледом је одавао дубоку скрушеност и покајање због свих зала које је учинио, испољавајући жудњу за брзим помиловањем. Брат је очарано пратио његова дејства (очигледно ликујући у себи). И, гле, убрзо, на демона силази као неки светли облак, као нека светлост, као нека благодат, и он се пред младићевим очима претвара у светлог анђела. И тај анђеоло почиње ватрено да захваљује брату, да му се клања до земље, назива га својим спасиоцем зато што је он, захваљујући његовој речи, спасен, опет је постао светли анђеоло. Демон му, потом, предлаже да постане његов свагдашњи верни чувар, да уђе у њега и да га увек чува и помаже му својом препорођеном анђеоском силом. Брат је у неописивом усхићењу, ван себе је од среће, и — пристаје! Лажни анђеоло улази у њега, и... брат одмах постаје бесомучан, почиње да виче, да псује страшно, да ломи иконе, да их избацује кроз прозор и чини друге ужасне ствари. Сада се тај младић налази у психијатријској болници. Понекад живи код куће са родитељима, али када се болест погорша морају да га возе у болницу, јер тада чини одвратне поступке. Међутим, када му бива боље може помало и да се моли. Његов брат—калуђер је у многе манастире послао молбу да се моле за његовог несрећног брата. А ево примера како истинско смирење лако избегава сличне замке. Неком брату се јавио ђаво, преобразивши се у анђела светлости и рекао му: "Ја сам архангел Гаврило, послан сам теби." Монах је на то одговорио: "Пази! Да ти случајно ниси послат неком другом, зато што сам ја недостојан да ми се шаљу Анђели." Ђаво је истог тренутка нестао. Старци су говорили: "Ако ти се

заиста јави Анђео, немој га примити лаковерно него се смири говорећи: ја живим у гресима и недостојан да видим Анђеле" (11, стр. 480, стр.134). Причали су за другог старца да је тиховао у својој келији, трпећи демонска искушења. Њему су се, очигледно, јављали демони, али их је он презирао. Ђаво видећи да га је старац победио јавио му се и рекао: "Ја сам Христос!" Старац затвори очи. Ђаво му понови: "Ја сам Христос, зашто си затворио очи?" Старац одговори: "Не желим да видим Христа овде него у будућем животу." После овога ђаво се више није јављао (11, с. 481, стр. 135). Треба напоменути да се свети Анђели од Бога јављају само оним смиреним и кротким Хришћанима који се већ налазе ван опасности да постану горди, падну у сујету и овим себи смртно нашкоде. Једном, када је свети Макарије Велики седео у својој келији, појавио се Анђео, од Бога послат и рекао: "Макарије! Не бој се напада невидљивих непријатеља зато што те наш благи Владика неће оставити и неће престати да те подржава, буди храбар, буди чврст, смело побеђуј одвратна начала и власти: међутим, немој се никада поносити својим делима да те Божанствена помоћ не би напустила, и да не би пао изненада." Блажени Макарије је, сав обливен сузама, одговорио: "Чиме да се поносим када се моја душа као развратна блудница храни смрадом нечистих помисли које доносе демони." До тако дубоког смирења, говори Св. Игњатије (Брјанчанинов), дошао је преподобни дубоким самопосматрањем које му је било дато у умном делању. У себи је видео човеков пад и човеково општење са демонима (11, с. 284, стр. 8), "Човек који се још налази у области телесног мудровања," пише Св. Игњатије, "и није добио духовни вид да би видео палу људску природу, не може да не придаје неки значај својим делима и да не признаје да има неке врлине, ма колико да такав човек изговара смирених речи о себи и ма како да споља изгледа смирен. Истинско смирење није својствено телесном мудровању и немогуће га је стећи телесним мудровањем: смирење припада духовном расуђивању". Преподобни Марко Подвижник говорио вако: "Они који не сматрају себе дужницима у погледу сваке заповести Христове, поштују Божији закон само телесно, не разумејући ни оно што говоре нити оно на шта се ослањају: зато и мисле да га испуњавају делима." Из речи преподобног Оца је очигледно да се онај ко мисли да има било какво добро дело налази у стању самообмане. Ово стање самообмане служи као основа за демонску прелест: пали анђео у гордости Хришћаниновој налази уточиште и њој лако додаје своју обману, а посредством обмане потчињава човека својој власти, бацајући га у такозвану демонску прелест. Из горе наведених искустава је очигледно да ниједан од оних који су били обманути није за себе сматрао да је недостојан појаве анђела, а то значи да је мислио да има неке врлине. Телесни и душевни човек не може ни да суди о себи другачије." Дакле, не сме се имати поверања у сваку наизглед добру појаву или порив, него треба прецизно разликовати истинско, хришћанско, јеванђелско добро од добра лажног, које је штетно по душу човекову и које човека удаљава од Бога.

КАКО ЈЕ СПОЉА ИЗГЛЕДАО НАШ СПАСИТЕЉ ИСУС ХРИСТОС?

У време римског цара Октавијана Августа, сви су управитељи разних римских области били дужни слати извештаје Сенату о свим знаменитијим догађајима у повереним им областима.

Један од тих управитеља био је Публије Лентул, проконзул Јудеје код цара Ирода, који је упутио римском Сенату следећи извештај о нашем Спаситељу:

"Великом и славном римском Сенату, Публије Лентул, управитељ Јудеје, желећи здравље:

У данашње време појавио се код нас и сад је жив један човек, испуњен свима врлинама, име му је Исус Христос. Народ Га поштује као великог Пророка, а Његови ученици називају Га Сином Божијим. Он васкрсава мртве, исцељује од разноврсних болести и телесних мана силом својих речи. Овај човек је високог и темељног стаса. Сав облик његов пун је озбиљности, и нарочитом силом десјтвује на све, тако да ко га погледа осећа одмах љубав према Њему, а у исто време и нарочит страх. Боја његове косе слична је боји зрелог ораха, до ушију глатка али без сјаја,, од ушију и низ плећа, коса му је сјајна и гргурава, средином главе раздељена, по обичају назарећана. Чело му је глатко и ведро, и никакве пеге нема на Његовом лицу, које је украшено благим руменилом. Нос и уста су правилни. Боја браде му је иста као и боја косе на глави; густа, средње дужине, при крају раздељена. Његов поглед био је тих, величанствен и пријатан. Његове очи имале су небесне боје и сјаја, и прозирале су до дубине душа. Он је сасвим пријатан кад призива и поучава; али строг и страшан кад изобличава мане. Црте његовог лица изражавају једну привлачност за дивљење, и нарочиту величанственост. Нико га није видео да се смеје, но често су га видели да плаче. Високог је раста, руке су му праве, и он их често уздиже. Плећа су му широка. Говори помало, са озбиљношћу, и свака је његова беседа пуна смисла. Стварност да признам: овај човек лепотом превазилази све људе. У њему је истина очевидна, без икакве обмане.

[иди на врх стране](#)